

เศรษฐกิจไทยเปราะบางต่อการปรับค่าจ้าง

โดย ดร.ธนิต โสรัตน์

รองประธานสภาองค์การนายจ้างผู้ประกอบการค้าและอุตสาหกรรมไทย

วันที่ 28 เมษายน 2558

ประเด็นการเสนอขอปรับค่าแรงขั้นต่ำจากอัตรา 300 บาท เป็น 360 บาทต่อวันทั่วประเทศ ซึ่งทั้งตัวแทนฝ่ายแรงงานกับนักวิชาการบางส่วนต่างเห็นพ้องกันว่าน่าจะปรับขึ้นในช่วงเวลานี้ โดยให้เหตุผลว่าราคาสินค้ามีการปรับตัวสูงขึ้นและมีการปรับเงินเดือนของข้าราชการ-รัฐวิสาหกิจ อีกทั้งนายจ้างยังมีผลประกอบการที่ไม่ได้เลวร้ายและค่าจ้างเป็นต้นทุนเพียงเล็กน้อยไม่มีผลกระทบต่อผลประกอบการ นอกจากนี้เศรษฐกิจไทยก็ไม่ได้เลวร้ายอะไรมากรายการส่งเสริมการลงทุนสูงสุดในรอบหลายปี นักวิชาการบางส่วนมองว่าผลประกอบการที่ไม่ดีเป็นปัญหาของภาคเอกชน การไม่ปรับเปลี่ยนแก้ไขเป็นเรื่องของธุรกิจ หากปรับตัวอยู่ไม่ได้ก็ควรเลิกกิจการ ซึ่งที่กล่าวมานี้เป็นเหตุผลของฝ่ายแรงงานกับนักวิชาการบางส่วนที่เห็นว่าควรปรับค่าจ้างในช่วงเวลานี้

ก่อนอื่นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นนายจ้าง แรงงาน นักวิชาการ ภาครัฐ ต้องเห็นภาพข้อเท็จจริงของเศรษฐกิจในปัจจุบันเกี่ยวกับสถานะเศรษฐกิจของไทยที่ชะลอตัวต่อเนื่องมาเกือบ 2 ปี จนขณะนี้เข้าขั้นตัวเลขซบเซาเคลื่อนเศรษฐกิจติดลบไปเกือบทุกรายการ ในด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจปี 2556 จีดีพีขยายตัวร้อยละ 2.9 ปี 2557 จีดีพีขยายตัว ร้อยละ 0.7 ตัวเลขการส่งออกเชิงเหรียญสหรัฐปี 2556 ขยายตัวติดลบร้อยละ -0.32 ปี 2557 ขยายตัวติดลบร้อยละ -0.42 ในไตรมาสแรกของปี 2558 การส่งออกยังทรุดตัวต่อเนื่อง โดยเดือนมกราคมติดลบร้อยละ -3.46 เดือนกุมภาพันธ์ติดลบร้อยละ -6.1 และเดือนมีนาคมติดลบร้อยละ -4.8

เศรษฐกิจไทยยังทรงตัวและฟื้นตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป

การซบเซาเคลื่อนเศรษฐกิจไทยที่ผ่านมาในอดีตซบเซาเคลื่อนโดยภาคส่งออกซึ่งมีมูลค่าอยู่ในภาคเศรษฐกิจถึงร้อยละ 62 เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วนทั้งอุตสาหกรรม การค้า บริการ และภาคเกษตรซึ่งกว่าร้อยละ 47 ของผลผลิตการเกษตรเกี่ยวข้องกับการส่งออกโดยตรง มีแรงงานที่อยู๋ในการส่งออกทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่น้อยกว่า 23 ล้านคน การส่งออกของไทยได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก ซึ่งไตรมาสแรกคาดว่าอาจจะติดลบไม่น้อยกว่าร้อยละ 4.5 และในช่วงเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ 2558 การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมติดลบร้อยละ -1.65 อุตสาหกรรมเกษตรติดลบร้อยละ -2.5 และสินค้าเกษตรติดลบสูงสุดถึงร้อยละ -17.7 ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมซึ่งกำลังการผลิตทรงตัวอยู่ที่ร้อยละ 60 มาตั้งแต่ปี 2557 ซึ่งกำลังการผลิตหากยังไม่ถึงร้อยละ 70 ก็ส่งผลกระทบต่อการลงทุน และการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมผลิตรถยนต์เริ่มมีสัญญาณการฟื้นตัว แต่คงต้องติดตามผลการยกเลิกไลน์การผลิตรถยนต์ของบางค่ายซึ่งมีแผนลดกำลังการผลิตในช่วงกลางปี นี้ โดยให้มีโครงการสมัครใจลาออกสำหรับพนักงาน นอกจากนี้อุตสาหกรรมไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ยังมีการชะลอตัวลงจากทั้งตลาดส่งออก ตลาดภายใน

และการย้ายฐานการผลิตของค่ายเกาหลี โดยย้ายฐานการผลิตไปอินโดนีเซียและเวียดนามซึ่งมีต้นทุนการผลิตและค่าแรงที่ต่ำกว่าไทย รวมทั้งยังได้รับสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (GSP)

โดยสรุปภาวะเศรษฐกิจไทยในช่วงไตรมาสแรกของปี 2558 เศรษฐกิจยังทรงตัวหรือฟื้นตัวได้ช้ามาก จากปัจจัยส่งออกและราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ขณะที่เศรษฐกิจกลับไม่ได้รับอานิสงค์มากนักจากราคาน้ำมันที่ลดลงซึ่งให้เห็นถึงการบริโภคที่ฟื้นตัวน้อยกว่าที่คาดหมาย ทั้งเงินเพื่อทั่วไปและดัชนีบริโภคภายในประเทศมีการหดตัว แสดงให้เห็นถึงเศรษฐกิจไทยที่ซบเซา ค้าปลีก-ค้าส่ง บริการ เกษตรกรรมยังมีความอ่อนแอและเปราะบาง หากมีผลกระทบจากการปรับค่าแรงในช่วงนี้จะส่งหายนะใหญ่หลวงต่อภาคเอสเอ็มอีและเศรษฐกิจของประเทศ

ตัวชี้วัดเศรษฐกิจไตรมาสแรกไปในทิศทางชะลอตัว

การส่งออก	ไตรมาสแรก	หดตัวประมาณร้อยละ 4.52
จีดีพีภาคเกษตร	ไตรมาสแรก	หดตัวประมาณร้อยละ 1.5-2.0
ราคาสินค้าเกษตร	ไตรมาสแรก	หดตัวประมาณร้อยละ 3.8
เงินเพื่อทั่วไป	ไตรมาสแรก	หดตัวประมาณร้อยละ 0.5
ดัชนีการบริโภคภายในประเทศ	มีนาคม 58	หดตัวร้อยละ 0.57
ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม	มกราคม-กุมภาพันธ์	หดตัวประมาณร้อยละ 1.3 ปี 2557 หดตัวร้อยละ -5.9
กำลังการผลิตอุตสาหกรรม	มีนาคม	ร้อยละ 60.87 เทียบจากเดือนธันวาคม 57 ร้อยละ 59.77
หนี้สินครัวเรือน	มีนาคม	ปรับตัวจากร้อยละ 85 เป็น 88 ของจีดีพี
ดัชนีทางาน (หอการค้าไทย)	มีนาคม	ปรับตัวลดลงร้อยละ -1.4
ดัชนีรายได้ประชาชน	มีนาคม	หดตัวร้อยละ 1.9
ตัวเลขการว่างงาน	มีนาคม	ร้อยละ 1.0

จากที่กล่าวถึงข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความเปราะบางของเศรษฐกิจไทยโดยเฉพาะผลกระทบซึ่งมาจากการปรับค่าจ้างครั้งที่ผ่านมายังส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขัน ทั้งนี้ในสถานการณ์ที่เป็นอยู่เป็นช่วงที่ทั้งนายจ้างและลูกจ้างต่างต้องช่วยกันประคับประคองสถานะของสถานประกอบการที่ตนเองทำงานให้อยู่รอดผ่านพ้นวิกฤติครั้งนี้ ที่กล่าวข้างต้นไม่ใช่หมายความว่าไม่เห็นใจผู้ใช้แรงงานและไม่ได้บอกว่าไม่ควรปรับค่าจ้างเพียงแต่ในช่วงเวลานี้คงไม่ใช่จังหวะเวลาที่เหมาะสม เพราะสถานการณ์ทางเศรษฐกิจอยู่ในขั้นวิกฤติจริงๆ ธุรกิจประเภทSMEจะรอดหรือไม่รอดก็ยังไม่บอกไม่ได้ ขณะที่นักวิชาการ-อาจารย์หากมีโอกาสควรให้ความรู้ความเข้าใจต่อสังคม แต่ที่นักวิชาการบางส่วนกล่าวว่าเงินเพื่อทั่วไปใช้อ้างอิงไม่ได้ซึ่งในทางปฏิบัติการปรับค่าจ้างโดยอ้างถึงค่าครองชีพต้องยึดเงินเพื่อ มิฉะนั้นต่างฝ่ายต่างมีตัวเลขที่แตกต่างกัน

ทั้งนี้การปรับค่าจ้างขั้นต่ำควรมีการปรับเปลี่ยนเป็นค่าจ้างแรกเข้าและการปรับค่าคุณวุฒิวิชาชีพ รวมทั้งการประเมินผลตามความสามารถของแรงงาน โดยค่าจ้างให้เป็นไปตามอุปสงค์อุปทานของตลาดแรงงาน ซึ่งปัจจุบันการว่างงานอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมากคือดัชนีว่างงานเดือนมีนาคมอยู่ที่ร้อยละ 1.0 ความต้องการแรงงานยังมีสูง ในหลายอุตสาหกรรมแรงงานยังขาดแคลนซึ่งเป็นผลประโยชน์ต่อลูกจ้าง ทั้งนี้การปรับค่าจ้างขั้นต่ำไม่ใช่ปรับเฉพาะแรงงานไทยซึ่งปัจจุบันส่วนใหญ่แรงงานซึ่งเริ่มเข้าทำงานใหม่ค่าจ้างก็มากกว่า 300 บาท เพราะแต่ละสถานประกอบการขาดแรงงานต่างแย่งกันใครให้ค่าจ้างต่ำก็หาแรงงานไม่ได้ ผู้รับอันประสงค์จากการปรับค่าจ้างขั้นต่ำผลประโยชน์จะตกไปอยู่กับแรงงานต่างด้าว ทำให้แรงงานผิดกฎหมายทะลักเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้นเพราะค่าจ้างต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านเป็นเท่าตัว

เศรษฐกิจไทยขณะนี้หากมีการปรับค่าจ้างผลกระทบจะมีต่อสถานประกอบการประเภท SME ซึ่งมีทุนจำกัดในการหาเครื่องจักรมาทดแทนแรงงาน อย่างไรก็ตามการปรับค่าจ้างต้องคำนึงถึงภาคเกษตรซึ่งปัจจุบันเกษตรกรไทยสูงอายุและขาดแรงงานต้องใช้การว่าจ้างแรงงานทั้งเกษตรกรรชาวนา มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพดรวมทั้งการว่าจ้างแรงงานกรีดยางพาราซึ่งแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานต่างด้าวทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขณะที่ผลผลิตภาคเกษตรราคาต่ำ การปรับค่าจ้างขั้นต่ำจึงต้องนำภาคเกษตรเข้ามามีส่วนร่วมและกรมการไตรภาคีควรต้องมีตัวแทนจากเกษตรกร ไม่ใช่มีเฉพาะภาคการผลิตและบริการเท่านั้น

สถานการณ์แรงงานของไทยยังขาดแคลน

ประเทศไทยถือเป็นประเทศซึ่งมีตัวเลขการว่างงานค่อนข้างต่ำ อีกทั้งต้องมีการนำเข้าแรงงานจากต่างชาติน้อยกว่า 3 ล้านคน ผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 พบว่าจำนวนผู้มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป 55.12 ล้านคน โดยเป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานหรือผู้ที่พร้อมที่จะทำงาน 38.37 ล้านคน ซึ่งประกอบด้วย ผู้มีงานทำ 37.62 ล้านคน ผู้ว่างงาน 3.78 แสนคน และผู้ที่รอฤดูกาล 3.69 แสนคน ส่วนผู้ที่ยอยู่นอกกำลังแรงงานหรือผู้ที่ไม่พร้อมทำงาน 16.75 ล้านคน ได้แก่ แม่บ้าน นักเรียน คนชรา เป็นต้น สำหรับจำนวนผู้มีงานทำ 37.62 ล้านคน ประกอบด้วยผู้ทำงานในภาคเกษตรกรรม 11.63 ล้านคน และนอกภาคเกษตรกรรม 25.99 ล้านคน เมื่อเปรียบเทียบกับเดือนมีนาคม พ.ศ. 2557 พบว่า จำนวนผู้ทำงานในภาคเกษตรกรรมลดลง 4.8 แสนคน แต่นอกภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น 2.0 แสนคน

ทั้งนี้สำหรับจำนวนผู้ว่างงานในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 มีทั้งสิ้น 3.78 แสนคน หรือคิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 1.0 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2557 จำนวนผู้ว่างงานเพิ่มขึ้น 3.7 หมื่นคน (จาก 3.41 แสนคนเป็น 3.78 แสนคน) และเมื่อเปรียบเทียบกับเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 จำนวนผู้ว่างงานเพิ่มขึ้น 6.2 หมื่นคน (จาก 3.16 แสนคน เป็น 3.78 แสนคน) โดยสามารถแยกประเภทการว่างงานได้ดังนี้

1. การว่างงานแบ่งตามเพศ ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 พบว่า เพศชายมีอัตราการว่างงานสูงกว่าเพศหญิงคือร้อยละ 1.2 และ ร้อยละ 0.9 ตามลำดับ โดยเป็นผู้ว่างงานที่ไม่เคยทำงานมาก่อน 1.83 แสนคน และผู้ว่างงานที่เคยทำงานมาก่อน 1.95 แสนคน ซึ่งเพิ่มขึ้น 1.5 หมื่นคน จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่แล้ว

(จาก 1.80 แสนคนเป็น 1.95 แสนคน) โดยเป็นผู้ว่างงานจากภาคการผลิต 9.6 หมื่นคน ภาคการบริการและการค้า 8.1 หมื่นคน และภาคเกษตรกรรม 1.8 หมื่นคน ตามลำดับ

2. การว่างงานแบ่งตามการศึกษา สำหรับระดับการศึกษาที่สำเร็จของผู้ว่างงานในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 พบว่า ผู้ว่างงานที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา 1.22 แสนคน (อัตราการว่างงานร้อยละ 1.6) รองลงมาเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 9.8 หมื่นคน (ร้อยละ 1.6) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 7.8 หมื่นคน (ร้อยละ 1.3) ระดับประถมศึกษา 6.0 หมื่นคน (ร้อยละ 0.7) และผู้ที่ไม่มีการศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา 2.0 หมื่นคน (ร้อยละ 0.2) และเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2557 พบว่า จำนวนผู้ว่างงานเพิ่มขึ้นในผู้ที่ไม่มีการศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษา 1.0 หมื่นคน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษาเท่ากัน 8.0 พันคน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 7.0 พันคน และระดับประถมศึกษา 4.0 พันคน

3. การว่างงานแบ่งตามภาค เมื่อพิจารณาจำนวนผู้ว่างงานเป็นรายภาค พบว่า ภาคกลางมีจำนวนผู้ว่างงานสูงสุด 1.44 แสนคน (อัตราการว่างงานร้อยละ 1.2) รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7.7 หมื่นคน (ร้อยละ 0.8) กรุงเทพมหานคร 6.0 หมื่นคน (ร้อยละ 1.1) ภาคเหนือ 4.9 หมื่นคน (ร้อยละ 0.8) และภาคใต้ 4.8 หมื่นคน (ร้อยละ 0.9) เมื่อเปรียบเทียบกับเดือนมีนาคม พ.ศ. 2557 จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ว่างงานทั่วประเทศเพิ่มขึ้น 3.7 หมื่นคน (จาก 3.41 แสนคนเป็น 3.78 แสนคน) เมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ภาคกลางมีจำนวนผู้ว่างงานเพิ่มขึ้นมากที่สุด รองลงมาเป็นภาคเหนือ และกรุงเทพมหานคร ในส่วนที่ลดลงคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

ทิศทางแรงงานไทยในอนาคต จากการประเมินความต้องการแรงงานของสำนักเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สคอ.) แรงงานในภาคอุตสาหกรรมใน 3 ปีข้างหน้า (พ.ศ.2558-2560) มีความต้องการแรงงานทั้งสิ้น 3.26 ล้านคน โดยอัตราการว่างงานประมาณ 0.6-0.7% โดยอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มมีความต้องการแรงงานมากที่สุดคือ 1.3 ล้านคน เพราะไม่สามารถใช้เครื่องจักรทดแทนแรงงานได้ค่อนข้างยาก อีกทั้งคาดว่าในอนาคตนักท่องเที่ยวจะมีถึง 24 ล้านคน ซึ่งจะทำให้การบริโภคอาหารในประเทศสูงตามไปด้วย

อย่างไรก็ดีอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มซึ่ง สคอ.ประเมินว่าในปี 2560 จะมีความต้องการประมาณ 885,000 คน แต่ภาคเอกชนคาดว่าจะการขาดแคลนแรงงานอาจไม่เกิน 40,000 คน เนื่องจากอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มจะทยอยออกไปย้ายฐานการผลิตในประเทศเพื่อนบ้านทั้งพม่า กัมพูชา ลาว เวียดนาม อินโดนีเซีย ปัจจุบันมีการย้ายฐานการผลิตแล้วประมาณ 35 โรงงาน อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ต้องการแรงงานที่มีทักษะและแรงงานอีก 470,000 คน ขณะที่อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ซึ่งในปี 2560 จะสามารถผลิตได้ 3 ล้านคัน ความต้องการแรงงาน 430,000 คน อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลและอุปกรณ์ 173,000 คน

(ตัวเลขข้อมูล : บางส่วนจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ และ สคอ.)
